

UNITAT DIDÀCTICA SECUNDÀRIA
PRIMER CICLE

**Joan
Fuster**

JOAN FUSTER

Tecleges al Google l'escriptor Joan Fuster i t'apareixen aproximadament 544.000 resultats en tan sols 0,59 segons! Si juguem a fer rànquings entre escriptors, a l'atzar, observarem que: Ken Follet, un dels autors de major èxit actual disposa de 487.000 pàgines; Camilo José Cela, 412.000; Ausiàs March, 409.000; Mario Benedetti, 446.000 i Pablo Neruda, 11.800.000.

Aquestes dades, de manera comparativa, et poden fer extraure algunes conclusions. Joan Fuster i Ortells, l'intel·lectual més gran que hem sigut capaços de tenir els valencians, continua vigent, tot i que fa 25 anys que "no es troba entre nosaltres". O sí? Perquè Fuster ja ens ho adverteix: "La meua posteritat serà de paper" i "La primera obligació d'un escriptor és de fer-se de llegir".

Si la ment humana, de moment, no pot arribar a assimilar, a capir, la informació que poden suposar les 544.000 pàgines en què l'autor de Sueca se'ns mostra al Google, aquest dossier didàctic pretén apropar-te, de manera forçosament sintètica, una part de l'imaginari del gran intel·lectual valencià.

JOAN FUSTER EN LA MEMÒRIA

Llig el text següent:

La Veu del País Valencià

Rescatem Fuster

Dimecres, 21 de juny de 2017 06:00h

Les efemèrides no deixen de ser un colp a la memòria perquè recordem un fet que la societat ha decidit que no cal oblidar. Aquest 21 de juny de 2017, els valencians recordem que fa **25 anys que Joan Fuster va morir al seu poble**, Sueca, i ens va deixar un llegat irrepetible que encara ara és referència per a molts al País Valencià. A la memòria col·lectiva, una allau d'idees extraordinàries que acostumem a parafrasejar; com a gran herència, una nova perspectiva de país [...]

Ja ha arribat l'hora de rescatar el que per a molts és l'intel·lectual valencià més important de la història contemporània. Són molts els qui han dit que si Fuster tinguera qualsevol altra nacionalitat, el seu nom tindria el reconeixement que es mereix un personatge de tal envergadura [...]

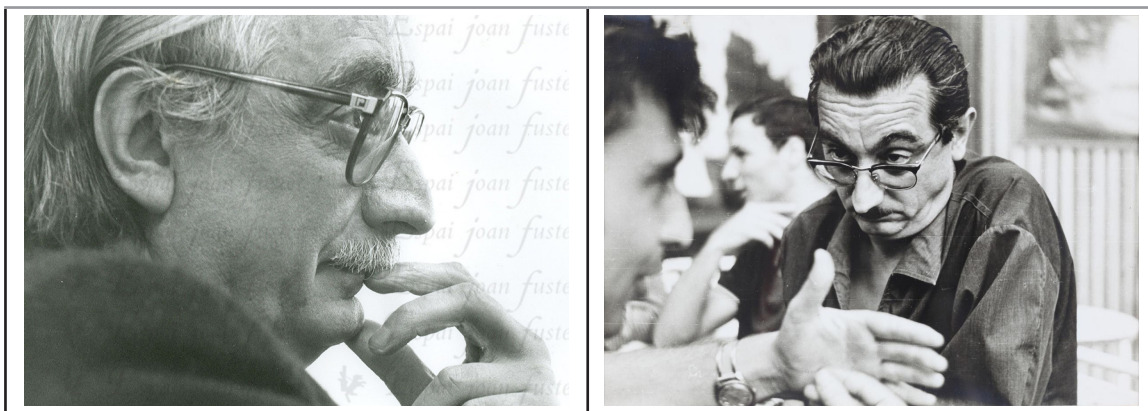
El gran valor de l'obra de Joan Fuster és sense dubte l'efecte revulsiu [...] I és que, més enllà de la perspectiva de país que s'emanava de la seua proposta, l'obra de l'escriptor de Sueca esdevé un punt d'inflexió des d'on plantejar el vertader potencial del nostre país [...]

Definitivament, cal rescatar el vertader valor d'un pensador valencià tan extraordinari com Joan Fuster. És el gran deute que el poble valencià ha adquirit amb l'escriptor de Sueca, i potser, a partir d'aquesta puntual efemèride, ens n'adonem que perdre Fuster és perdre bona part de l'essència del país que hem de voler ser.

<https://www.diarilaveu.com/editorial/74654/25anys-mort->

INVESTIGA

1. Extrau tots els mots que no coneixes i busca'ls en el diccionari.
2. Subratlla el més important del text. Resumeix-ne el contingut.
3. Quan celebres el teu natalici? Per a tu, festejar el teu aniversari és una celebració important? Segons el text, per a què poden servir els aniversaris, les efemèrides?
4. El text *Rescatem Fuster* que acabes de llegir ha aparegut en un diari digital. Saps com s'anomena? Coneixes premsa digital en valencià?
5. Deus haver observat també que el text no duu signatura, és a dir, no hi apareix cap marca de persona. Com s'anomena l'escrit sense signar que dóna opinió sobre la manera de pensar del diari?
 - Crítica (llibres, música, cinema...)
 - Crònica (esportiva...)
 - Editorial
 - Notícia
 - Reportatge

6. Subratlla al text inicial les paraules en negreta de la columna de l'esquerra i indica a la graella quin és el sinònim corresponent:

RESCATAR	agitar	pressió	testament
EFEMÈRIDE	repte	recuperar	dubte
LLEGAT	analitzar	valor	intensitat
PARAFRASEJAR	herència	comentar	destí
ENVERGADURA	obstaculitzar	importància	record
REMOURE	explicar	volum	abstracció
INFLEXIÓ	obsessió	destinar	coincidència

7. Explica a la teua manera aquesta frase de Fuster: «No voldria morir-me sense haver deixat en funcionament..., al País Valencià, uns quants equips d'intel·lectuals i de no intel·lectuals capaços de remoure... aquesta societat en perpètua somnolència digestiva...»

8. Per què "cal rescatar el valor" de Joan Fuster?

9. Fes aquestes preguntes a algun company de classe: on va nèixer Joan Fuster?, en quin segle va viure?, quins llibres va escriure?, sabries citar-ne algun?

10. Al text inicial hi ha unes paraules subratllades. Sabries relacionar-les amb les definicions següents?

- a) Esdeveniment notable que se sol recordar en qualsevol dels seus aniversaris.
- b) Allò que s'acumula amb força o en molta quantitat.
- c) Persona que es dedica a activitats pròpies de la intel·ligència, creadores o investigadores, i que manifesta una capacitat d'analitzar la realitat social i cultural i d'influir críticament en l'opinió pública a través dels mitjans de comunicació.
- d) Allò que una generació llega a una altra.
- e) Que supera el grau, el nivell habitual o la mesura ordinària.
- f) Obligació que té algú de pagar, satisfer o reintegrar a una altra persona alguna cosa, generalment diners.
- g) Que pensa, especialment amb intensitat i eficàcia. Filòsof, intel·lectual.
- h) Deixar de tindre (una cosa) a causa d'alguna contingència.
- i) Allò per què una cosa és el que és, que constitueix el fons de l'ésser o la naturalesa pròpia d'una cosa.
- j) Facultat de recordar.

JOAN FUSTER, APUNT BIOBIBLIOGRÀFIC

Joan Fuster i Ortells (Sueca, 1922 - 1992) va ser un **escriptor** valencià. És reconegut sobretot per la seua obra assagística: *Nosaltres, els valencians* (1962), *Diccionari per a ociosos* (1964), *Consells, proverbis i insolències* (1968) etc. A partir de la **dècada dels 60** del segle XX es convertí en un referent cívic al **País Valencià** en el moviment de represa de la nostra **cultura**.

Es llicencià en dret el 1947 i es doctorà en filologia catalana el 1985. Del 1946 al 1956 codirigí la revista *Verbo*. Dels seus primers llibres, tots de versos, destaca *Escrit per al silenci* (1954). El 1952 començà al diari *Levante*, de **València**, les seues col·laboracions en la premsa, que fou després una de les seues facetes més destacades i que prosseguiria en altres plataformes: *Destino*, *La Vanguardia*, *Tele/estel*, *Qué y dónde*, *Serra d'Or*, *SAÓ*, *El Temps*, i altres.

Amb *El descrèdit de la realitat* (1955) inicià una brillant carrera assagística, de vasta amplitud temàtica, en un estil incisiu, d'adjectivació precisa. Un altre aspecte de la seua obra fou el de l'erudició, la història i la crítica literàries. La seua dedicació als temes valencians culminà el 1962 amb la publicació de *Nosaltres, els valencians*, *Qüestió de noms* i *El País Valenciano* (després *El País Valencià*), llibres bàsics per al coneixement de la història, la cultura i els problemes d'identitat nacional del País Valencià. Continua dins aquesta temàtica a *Raimon* (1964), *Combustible per a falles* (1967) i *Ara o mai* (1981), entre d'altres. Una part dels seus nombrosos estudis i articles erudits, històrics, biogràfics i de viatges, ha estat recollida en els volums I i III de les *Obres completes*, i el *Diari 1952-1960* n'ocupa el volum segon.

Dins de l'assaig, publicà, a més, *Figures de temps* (1957), *Judicis finals* (1960), *Causar-se d'esperar* (1965), *L'home, mesura de totes les coses* (1967), *Diari 1952-1960* (1960), etc., sempre dins la tradició d'arrel moral de l'humanisme clàssic a l'alè dels moralistes i reformadors francesos (de Montaigne als **enciclopedistes**), crític, escèptic i amb un humor corrosiu.

Dins els treballs d'història, de crítica i de divulgació literària publicà «Vint-i-cinc anys de poesia valenciana» (1944), *La poesia catalana* (1956), *Poetes, moriscos i capellans* (1962), *Heretgies, revoltes i sermons* (1968) i *Literatura catalana contemporània* (1972), a més de tres extensos pròlegs a l'obra de **Joan Salvat-Papasseit** (1962), **Salvador Espriu** (1963) i **Josep Pla** (1966), aplegats a *Contra el noucentisme* (1978).

Fuster és l'assagista valencià més considerable de les generacions sorgides després de la guerra civil, amb una força que depassà l'àmbit literari i es projectà sobre la vida cultural i civil dels Països Catalans, la consciència unitària dels quals contribuí poderosament a crear.

Fou **Premi d'Honor de les Lletres Catalanes** (1975). El 1984 fou nomenat doctor honoris causa de la **Universitat de Barcelona** i, el 1986, catedràtic de literatura a la **Universitat de València**. Fruit del treball de recerca dels darrers anys són els estudis aplegats a *Llibres i problemes del Renaixement* (1989) i *De viva veu* (2003), les entrevistes publicades en periòdics i revistes.

INVESTIGA

1. Busca imatges en internet i fes la seua foto-biografia. Un mural o una presentació digital podran servir-te com a format. A l'enllaç disposes d'un repositori d'imatges...

<http://espaijoanfuster.org/fotos-joan-fuster/>

2. Joan Fuster va escriure un *Diccionari per a ociosos*, una recopilació de textos on barreja entrades curtes, properes a l'aforisme, amb d'altres les quals són relativament extensos assajos d'algunes pàgines. Per exemple, l'entrada *Diners*: "No entenc aquells qui diuen que menyspreen els diners. Costen tant de guanyar!"

T'atreveixes a ordenar alfabèticament els títols de les obres que tens a l'apunt biobibliogràfic? A més, podràs ampliar la informació si accedeixes a la bibliografia completa de l'Espai Joan Fuster...

<http://espaijoanfuster.org/bibliografia-joan-fuster/>

A.	N. Nosaltres, els valencians (1962)
B.	O.
C.	P.
D. Diccionari per a ociosos (1964)	Q.
E.	R.
F.	S.
G.	T.
H.	U. Un país sense política (1976)
I.	V.
J.	W.
K.	X.
L.	Y.
M.	Z.

Llig l'auca

S'hi afirma que "a sa casa on vivia... conversava i acollia..." Un de tants que hi passava va ser el cantant valencià Paco Muñoz.

ESCOLTA atentament la cançó: <https://www.viasona.cat/grup/paco-munoz/la-meua-terra/joan-fuster>

JOAN FUSTER

De vegades...
Si pausadament a casa
comence alguna cançó,
et recorde, sempre viu,
i escrivint al teu racó.

Sovint...
Quan tinc dubtes del que escric
i tinc l'enginy mig travat,
potser per inèrcia, em dic:
"Ja li ho preguntaré a Joan".

Saps amic...?
A mida que passa el temps
més em pesa al cor el teu semblant
perquè sé, i això és tan trist!
que mai més no et trobaré, Joan.

Paco Muñoz. *La meua terra*. 2006

CONTESTA ara les preguntes de més avall:

1. Què diu d'un racó? Mireu-lo en l'AUCA.
2. A què es dedica Paco Muñoz?
3. Quina relació personal tenien Joan Fuster i Paco Muñoz?
4. Quan recorre a Fuster?
5. Què li preguntava Paco al seu amic Joan?
6. Què és tan trist per al cantant?

Per conèixer millor la infància del nostre escriptor, podeu LLEGIR un poema del seu amic Vicent Andrés Estellés...

«DE QUAN JOAN FUSTER I L'ESTELLÉS...»

Fuster, a 8 anys

DE QUAN JOAN FUSTER I L'ESTELLÉS
EREN ENCARA MOLT PETITS I
ANAVEN A L'ESCOLA DELS CAGONETS,
QUE ERA UNA ANDANA, EXEMPLAR-
MENT JUNTS, COM A BONS AMIGUETS, I
ABANS DE CREUAR EL CARRER MIRAVEN
UNA BANDA I L'ALTRA I PIETOSAMENT ES
FEIEN EL SENYAL DE LA CREU, COM ELS
HAVIEN ENSENYAT A LES SEUES CASES; I QUAN
TENIEN LLEURE A L'ESCOLA SE N'ANAVEN AL PE-
RELLÓ I, RAN DE LA MAR, CONSIDERAVEN EL SEU
VOLUM I LA QUANTITAT D'AIGUA QUE DIÀRIA-
MENT HOM NECESSITARIA PER A EMPLENAR-LA, I
DESPRÉS SE'N TORNAVEN A CASA, DOCTAMENT,
EN SILENCI, SENSE DIR-SE MAI RES, PERÒ ÍNTIMA-
MENT CONVENÇUTS DEL MISTERI GENERAL I INESCRU-
TABLE DE LA NATURESA, MENTRE PASSAVEN CA-
MIONS I SUCCEÏEN COSES I ELLS, CAPFICATS NO S'ADO-
NAVEN DE RES. [...] MENJAVEN MOLT D'ARRÒS-EN-BLE-
DES I MOLT DE PA AMB OLI I SAL; ES CONFESSA-
VEN I FEIEN PENITÈNCIA ELS DISSABTES; ELS DIUMENGES, EN
DEJÚ, REBIEN LA COMUNIÓ; I CADA DIJOURS, CAP AL TARD,
FEIEN LA VISITA AL SANTÍSSIM. HONRAVEN PARE I MARE.
I TENIEN DECLARADA I PENDENT LA GUERRA A L'INFIDEL.
QUE ASSETJAVA, COM ERA BEN SABUT, PER TOTS ELS CAN-
TONS, ON HI HAVIA SINISTRES PARELLES QUE ES PALPA-
VEN I ES DEGOLLAVEN.

ESCRIVIM

1. Hi ha, en el poema, alguna paraula que no conegues? Mira-la al diccionari...
2. Com diries tu "ran de la mar"?
3. "Els diumenges, en dejú, rebien la comunió". Què queda, hui, d'aquell costum?
4. Mira't de nou el poema i emplena la graella posant una X on corresponga.

	SÍ	NO
Quan eren menuts estaven en casa i no anaven a escola		
Abans de creuar el carrer mai no miraven a una banda i a l'altra		
Estaven convençuts del misteri inescrutable de la naturalesa		
L'escola dels cagonets es feia en un pati de la casa.		
Estellés i Fuster solien tornar del Perelló en silenci.		
De menudets menjaven molt de pa amb oli i sal.		
Cada dijous, Fuster i Estellés visitaven la família.		

5. Què dius de la forma externa del poema? A què s'assembla?
6. Has sentit parlar dels "cal·ligrames"? Sabries fer-ne un amb els teus records d'infantesa?
7. Explica la divisió de les paraules finals dels versos 4, 10, 12, 15, 16, 18, 20, 25 i 26...?

FUSTER, ESCRIPTOR

Fuster no s'estava de recordar que «la seua primera il·lusió literària fou escriure frases per a calendaris.» També deia que «Per a mi, i des de sempre, l'«aforisme» ha constituït una opció literària particularment temptadora. Fixar una idea o una observació en poques paraules, tot procurant que el resultat tinga un mínim d'agudeses alhora conceptual i expressiva, és tota una aventura de la intel·ligència». Per això comprenem que afirmara: «La rutina dels aforismes se m'ha fet entranyable; a ella, no podia escapar... és un gènere literari arcaic i poc vistós, però que em fascina.»

Comencem l'aproximació a la seua obra des d'aquesta perspectiva.

JOAN FUSTER, UN APASSIONAT DELS AFORISMES

Les característiques dels aforismes, Fuster les explicava així:

“Són observacions, reflexions i admonicions exposades en cru, [...] són clàusules redones, llampants, frases aïllades que poden produir un «efecte» no sempre previst: [...] Fixar una idea o una observació en poques paraules, tot procurant que el resultat tinga un mínim d'agudeses alhora conceptual i expressiva, és tota una aventura de la intel·ligència.”

CARACTERÍSTIQUES DELS AFORISMES

Brevetat: Escassa argumentació, mínim espai dialèctic, sense matisos.

Estructura oracional binària: sol tenir-ne dues parts.

Reiteració d'estructures rítmiques i sintàctiques.

Contundència: caràcter incisiu, sentenciós, taxatiu, rotund, retallat, expeditiu.

Agudeses -subtiletes-: cloenda sorprenent, antítesi, paradoxa, ironia...

Memorització fàcil.

Didactisme.

Expressió mínima de l'assaig.

Ací tens una selecció d'aforismes de Joan Fuster:

1. “Els llibres no supleixen la vida, però la vida tampoc no supleix els llibres”.
2. “Llegir no és fugir. Llegir és seguir vivint, i cadascú ho fa a la seua manera”.
3. “Escriure bé, què vol dir? Probablement, escriure a cada moment la paraula justa: justa i insubstituïble”.
4. “No pares de protestar: sempre en restarà alguna cosa”.
5. “En el temps de la cibernètica, l'important és saber parar la màquina”.
6. “Estima, però no tant”.
7. “Forma part d'una bona educació saber quan cal ser mal educat”.
8. “Si tens un fill, ensenya'l a ser lliure. Encara que siga a costa teua. En realitat, haurà de ser a costa teua...”

Ara, mira el vídeo següent: https://www.youtube.com/watch?v=o_c_zzEtL48

INVESTIGA I CREA

1. Què és un aforisme? Busca al diccionari la definició. Completa la recerca amb els mots: *màxima, sentència, adagi, proverbi, refrany, dita*.
2. Amplia un aforisme o pren-lo com a base per escriure un assaig breu.
3. Tria alguns aforismes. Justifica la tria.

4. Completa, de manera creativa, algunes de les frases iniciades per Fuster:

- «Només diem —i escrivim!— allò que...»
- «Les veritats, cal...»
- «Escriure —fer literatura— és...»
- «Cada paraula és...»
- «Consell a mi mateix:...»
- «Els adjectius són...»
- «Descriure és...»
- «Hi ha... que són incompatibles amb...»

5. A partir de la lectura dels aforismes, et sembla que Fuster té sempre la raó? Els veus com a indiscutibles? Intenta rebatre algun dels seus posicionaments.

6. De què parlen els aforismes que has triat, des del teu punt de vista?

7. Els aforismes que heu triat us suggereixen alguna situació coneguda per vosaltres?

8. Amb quina paraula o paraules els relacionaríeu? Positives o negatives?

9. Com explicaries el concepte d'aforisme amb una història, o amb algun tipus de música o imatge de televisió?

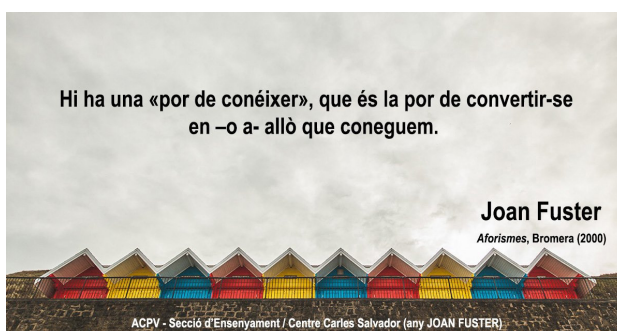
10. Has viscut mai una situació relacionada d'alguna manera amb els aforismes triats?

11. A continuació hauràs d'ordenar els aforismes que es troben desordenats. Tin en compte que cada aforisme està dividit en tres parts!!! I per als espavilats i espavilades, observeu que hi ha la inicial en majúscula i l'acabament en punt!!!

Estima,	però	no tant.
Forma part d'una bona	saber parar la màquina.	escriure a cada moment la paraula
haurà de ser a costa teua...	Si tens un fill, ensenya'l a ser lliure. Encara que	No pares de
Els llibres no supleixen la vida	justa: justa i insubstituïble.	Escriure bé, què vol dir? Probablement,
protestar: sempre	En el temps de la cibernetica,	però la vida
l'important és	educació saber quan	en restarà alguna cosa.
sigui a costa teua. En realitat,	tampoc no supleix els llibres.	cal ser mal educat.

12. T'han captivat els aforismes? Què és el que més en valors: la bellesa, la complexitat, l'originalitat, la diversitat ideològica...?

13. Com a projecte final, podeu decorar l'aula amb una exposició d'aforismes. Només cal que agafeu el llibre editat per Isidre Crespo, Joan Fuster. *Aforismes* (ed. Bromera), i fer-ne una selecció. Busqueu imatges i superposeu-hi l'aforisme. És ben fàcil!

A més, podràs ampliar-ne el recull si visites <http://www.minimalia.net/inici.asp>

Es tracta d'un enllaç web que envia automàticament una frase del dia al teu correu electrònic per mitjà d'una subscripció gratuïta!

Minimalia.net també incorpora enllaços ben interessants, per exemple una publicació de 400 aforismes catalans del doctor Joan Carlos Amat, de l'any 1796.

<http://www.luisvives.com/servlet/SirveObras/jlv/79150541656682941754491/index.htm>

minimalia.net Frases breus per llegir, pensar, gaudir i endur-se

Avui és diumenge, 23 de juliol del 2017

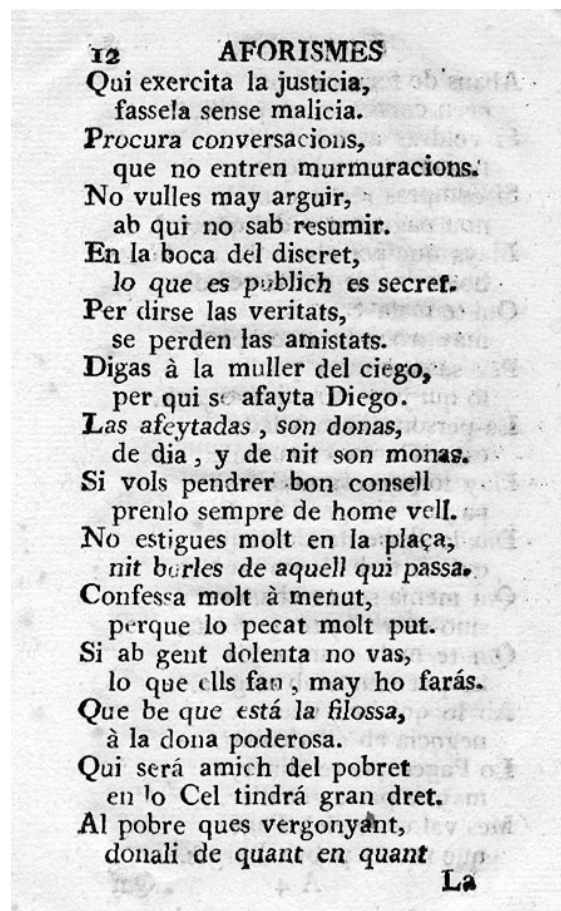
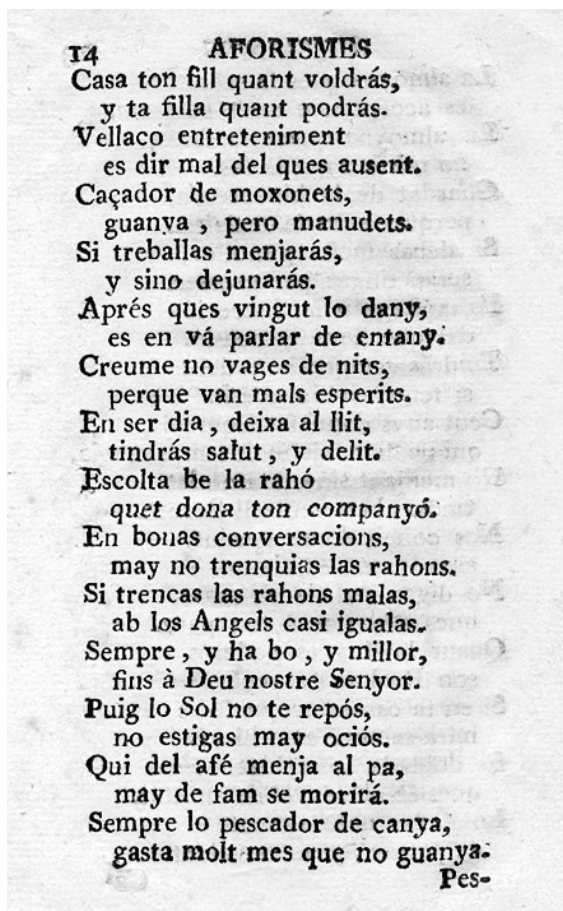
Escriure és assumir el pes cultural de la gent que ha escrit abans, d'alguna gent almenys: és saber-ne la història.

Patricia Gabancho (Buenos Aires 1952)

Què és?
La frase del dia
Darreres frases
Arxiu de frases
Contacteu
Enllaços

Vols rebre la frase del dia a la teva bústia?

Idea i coordinació: Jordi Palou - Disseny i programació: Miquel Soler - Tramesa: DRAC telemàtic
A la xarxa des del 2007 © Xarxa de Mots
236089 visites

Joan Carlos Amat: 400 aforismes catalans, Universitat de Cervera, 1796 (Biblioteca virtual Lluís Vives).

14. Per finalitzar, Fina Cardona-Bosch ha escrit un article titulat *Joan Fuster o quan els tweets es deien aforismes*. Pots llegir-lo, si et ve de gust!

<http://valenciaplaza.com/joan-fuster-aforismes>

15. Twitter, Facebook, Instagram... Feu un debat on plantegeu el tema següent: "Els aforismes han trobat en les xarxes socials un mitjà de comunicació meravellós".

I recorda l'aforisme fusterià: "No faces mai de la teua ignorància un argument".

ELS TEUS ARGUMENTS

Es fa fosc el cel, quan et sent parlar.

Un món feble que es desfà

i fa olor a amant cremat.

I es volen els llibrets de màgia
amb lletres grans per a xiquets.

Quan la teua veu amb gust de no res
diu: "Jo m'he fet a mi mateix",

fent de la teua ignorància el teu argument.

Ampla sense records així és la meua butxaca,
no hi ha rancor, a més a més aquesta nit tot va bé,
"Fa una nit clara i tranquil·la", algú vindrà i la cagarà,
amb la seua veu tremolosa dirà: "Jo m'he fet a mi mateix",
fent de la seua ignorància el seu argument.

Aquest món tan enfebrit,
aquest caos tan de titelles,
Què fa un cec quan no hi ha res a veure?
I jo sóc la mosca tsé tsé?

Doncs tu ets l'apocalipsi vestit de bona persona
perquè els ocells deixen de cantar,
quan dius "Jo m'he fet a mi mateix",
fent de la teua ignorància el teu argument.

Marius Asensi (2005): *Els teus arguments*.

<https://www.youtube.com/watch?v=KPJaKzVy1Wo>

JOAN FUSTER I LA POESIA

Tant en l'AUCA, com en l'APUNT BIOBIBLIOGRÀFIC, hem afirmat que l'escriptor de Sueca va escriure poesia. Entre el 1948 i 1954 en va publicar la majoria. Després, s'ho va deixar. Va optar per la prosa, diu ell, "per utilitat social". Tantes coses que volia fer pel País i la seua cultura, li semblava impossible fent versos.

El fet de llegir un poema comporta una doble operació. Per una banda, caldrà entendre'n el significat fins allà on ens siga possible, la majoria de voltes es tracta d'una activitat silenciosa, personal, que també pot fer-se en grup. La segona part de la lectura és la declamació, que es pot fer privadament o en públic, la poesia té també la seua música, feta amb síl·labes, paraules, silencis i jocs de veu i es val d'aquests recursos per a comunicar sentiments, idees, sensacions. Tot això és el que farem a continuació.

Ací tens un dels seus poemes!

NOTA BENE

i jo crec en l'amor i no en la vida

l'amor és dins de mi com una terra
insaciable lúcida i sonora
com una fe o un cos o senyoria

l'amor és una ràbia precisa

és entre totes les parets imperdonables
és sota l'arc de les paraules sàvies
és en la cuixa esplendorosa i tensa
que es deixa transitar pels nostres besos

amor fam vàlida i teler d'escuma

l'amor és aquest signe aquesta fura
la vida és una fosca que ens escanya

jo no sé què és la vida i no m'agrada
deu ser aquest afany d'escriure versos
els versos a recules per l'arena

i jo crec en la mort i no en les passes

Joan Fuster, del llibre *Ofici de difunt*, 1950.

Recitat per Ovidi Montllor al disc

A dos de val: Ovidi Montllor diu Joan Fuster.

Hi canten Hugo Mas i Batà:

<http://www.deezer.com/track/98350702>

INVESTIGA

1. Emparella els mots següents amb la seua definició i indica quina és l'accepció que més s'hi ajusta al contingut del poema:

TELER	<i>Esforç gran i penós que es fa per obtindre alguna cosa. Desig molt intens.</i>
ESCUMA	<i>Ofegar (a algú o algun animal) per compressió o obstrucció de la gola. Imposar (a algú) condicions excessivament oneroses.</i>
ESCANYAR	<i>Aparell o màquina per a teixir. Embollic, embrolla.</i>
AFANY	<i>Bromera. Conjunt de bombolles que es formen en la superfície d'un líquid i que s'adherixen entre si d'una manera més o menys consistent. Impureses que suren en la superfície quan es bullen algunes substàncies.</i>

2. Des del punt de vista de la tipografia, què observes que siga rellevant en el poema? A què penses que pot ser degut?

3. El títol “nota bene” és una locució llatina que significa “vigila”, “vés amb compte”, “observa bé”. Quines altres locucions llatines coneixes? Si hagueres d’escriure un poema i volgueres emprar-ne una, quina triaries?

Si necessites ajuda, pots consultar

https://ca.wikipedia.org/wiki/Locuci%C3%B3_latina

4. Emparella cada locució llatina amb la seua significació:

1	CARPE DIEM		A GRANS TRETS
2	EX LIBRIS		EN RECORD, D'UNA PERSONA MORTA
3	FACTA, NON VERBA		MANERA DE VIURE
4	GROSSO MODO		SENSE DATA DETERMINADA
5	IN ALBIS		VIU EL MOMENT
6	LOCUS AMOENUS		UNA MENT SANA EN UN COS SA
7	MODUS VIVENDI		DELS LLIBRES DE (PROPIETARI)
8	IN MEMORIAM		LLOC AGRADABLE
9	MENS SANA IN CORPORE SANO		FETS, NO PARAULES
10	SINE DIE		EN BLANC

INVESTIGA I CREA

1. Has observat que el poema es caracteritza per l'absència de signes de puntuació. Marca amb una barra (/) les pauses breus que en el poema podrien ser comes, i amb dos barres (//) les pauses més llargues, que ortogràficament són els punts. Tot seguit, pensa un instant cadascuna de les unitats resultants i llig el poema fent les pauses que tu mateix has marcat.

2. Ara podem jugar amb la musicalitat del poema. T'ajudarà molt marcar en el text, amb signes ben visibles (empra colors), els jocs de veu que pots fer. Ho provem?

- Elevació del to de la veu: ↗
- Disminució del to de la veu: ↘
- Enllaç amb el vers següent sense fer pausa: ←
- To continuat: →
- Amb suavitat, el mateix to: ↗
- Més energia: !!

3. Les repeticions d'estructures, de mots o de sons produeixen en l'oient un efecte rítmic. Exemplifica.

4. Fuster ens defineix de manera poètica què és l'amor. Forma un camp semàntic a partir de les paraules del poema.

5. Al poema apareix una doble afirmació amb una estructura paral·lela. Observes el gir de significacions?

6. Un encavalcament és un recurs poètic segons el qual una oració es distribueix en més d'un vers. Copia els dos encavalcaments del poema.

7. Què creus que vol dir «l'amor és dins de mi com una terra insaciable»? Marca la resposta correcta.

- El poeta parla de la seua terra, del paisatge pròxim.
- El poeta parla de la seua vida i d'una altra vida.
- El poeta no parla de la seua vida sinó d'una altra.
- El poeta diu que la vida és un sentiment que no pot satisfer plenament.

8. Prepara la recitació del poema per a tota la classe i recorda que:

- Projecta el poema a l'auditori que t'escolta.
- No t'amagues darrere del paper.
- Has de respirar en les pauses que tu mateix has marcat.
- Per a una bona recitació cal vocalitzar molt més que en una conversa normal. Parla clar.
- Ajuda't amb el gest, la mà que no sosté el paper et donarà seguretat a l'hora de traure la veu.
- Adreça't a tot el grup, pensa també en la persona que hi ha asseguda en un racó.

9. Després de recitar i d'aproximar-te al poema, deus haver vist que tracta el tema de l'amor de manera intensa. Fuster reflexiona sobre la natura de l'amor. Series capaç de crear un poema a la manera de Fuster?

JOAN FUSTER, L'ASSAGISTA

Fuster escriu amb la intenció de “conversar” amb el lector.

“els meus assaigs tracten problemes de cada dia —els meus, si més no—, precisament els mateixos que constituïrien la matèria d’una conversa familiar, cordial, en el cas que el lector i jo ens trobéssim cara a cara i ell s’hi interessés”.

Què et sembla si ara conversem amb ell? Anem a intentar-ho, tot LLEGINT el text i COMENTANT-lo.

IMPORTÀNCIA DEL CARRER

Conec molta gent que passa mesos i mesos, a Barcelona, sense caminar pel carrer. No saben què és un carrer, ni què passa al carrer, en la hipòtesi que pogués passar-hi alguna cosa. Allò del poeta “l baixem al carrer”, ja no és sinó una eventualitat premeditada, per una cita excepcional, de manifestació o festa. No pensem a “baixar al carrer” cada dia, ni que només siga per anar i venir... I és clar: tot això és fatal, inevitable. Els nens no poden sortir al carrer sense risc; els adolescents no saben què fer al carrer; els grans no tenen temps de posar-hi els peus, i transiten amb l’auto propi, o el metro, o la tartana col·lectiva. El carrer no existeix. Objectivament, ha deixat de ser el carrer que era.

Joan Fuster. *Importància del carrer*. Serra d'Or, núm. 157, octubre de 1972

INVESTIGA

1. Busca al diccionari el significat de *premeditada*, *hipòtesi*, *eventualitat*, *objectivament*.
2. Fuster fa referència al vers d'un poeta: “l baixem al carrer”. Busca en internet de quin poeta es tracta.
3. Com és el carrer on vius? De segur que coneixes veïns i veïnes amables, estranys, molt simpàtics, inclús que intenten saber de la teua vida. Comenta-ho amb els teus companys.
4. Com era el carrer on van créixer els teus pares i iaïos? Intenta que et conten com era aquell temps.

5. Hi ha una cançó històrica del grup ELS PETS, *Bon dia*, que és un emblema de tota una generació. Sabries dir quants personatges de barri hi apareixen?

<https://www.viasona.cat/grup/els-pets/bon-dia/bon-dia>

ELS PETS - BON DIA

La vella Montserrat
desperta el barri a cops d'escombra tot cantant
les primeres persianes
s'obren feixugues badallant.
Rere el vidre entelat
el cafeter assegura que no era penal
i es desfà la conversa
igual que el sucre del tallat.
Bon dia,
ningú ho ha demanat però fa bon dia,
damunt els caps un sol ben insolent
il·lumina descarat
tot l'espectacle de la gent.
Al bell mig de la plaça
la peixatera pren paciència amb la Consol
que remuga i regala
grans bafarades d'alcohol.
I al pedrís reposant
l'avi Josep no es deixa perdre cap detall
i amb l'esguard es pregunta
quants dies més té de regal.
Bon dia,
ningú ho ha demanat però fa bon dia,
damunt els caps un sol ben insolent
il·lumina descarat
tot l'espectacle de la gent.
Nens xisclant, olor a pixum de gat,
veïnes que un cop has passat et critiquen.
Gent llençant la brossa d'amagat
i un retardat que amb ulls burletes et mira i diu:
Bon dia,
ningú ho ha demanat però fa bon dia,
damunt els caps un sol ben insolent
il·lumina descarat
tot l'espectacle de la gent.

I ara podeu cantar la cançó!

<https://www.youtube.com/watch?v=YnapalyXSYE>

6. Explica el títol *Importància del carrer* en relació amb el contingut.

7. De quines coses fa crítica Fuster?

8. L'autor afirmava l'any 1972 amb rotunditat que "El carrer no existeix". Comparteixes en aquest moment el mateix punt de vista de l'autor? Justifica la resposta.

9. Exposa la teua opinió sobre la pèrdua progressiva de l'espai del carrer. Continua unes quantes línies més l'escrit de Fuster, afegint-hi exemples. Et proposem un altre exemple de reflexió més actual a propòsit del mateix tema:

[...] L'essència de poble, i del poble, està en les converses de després de sopar a la fresca al carrer, asseguts en cadires de boga, malparlant d'uns, lloant altres. I l'estiu sembla arribar a la seua fi; si més no, l'agost. Estem a punt de tornar a veure els xiquets entrar i eixir de l'escola, de l'institut, de tornar a "utilitzar" el carrer, però no a ser "carrer". El "carrer" com a espai de convivència fa anys que està mort. I que ningú confonga quatre alcoholitzats, fruits d'una mala educació domèstica, que es dediquen a fer malbé els carrers, a destrossar façanes o a rebentar espills dels cotxes en la tornada al carrer. Això, en fines paraules, és tornar a la incivilització. El carrer és, hauria de ser, de tots. I que ningú se'n crega amo i senyor, per més litres d'alcohol que porte en sang i per més de quatre ratlles entaponades en el nas.

<http://blocs.mesvilaweb.cat/Angelcanomateu/?p=268053>

10. I ara, per finalitzar l'apartat, podríeu fer un debat a l'aula: estem perdent el carrer?

JOAN FUSTER, UN APASSIONAT DEL SEU PAÍS

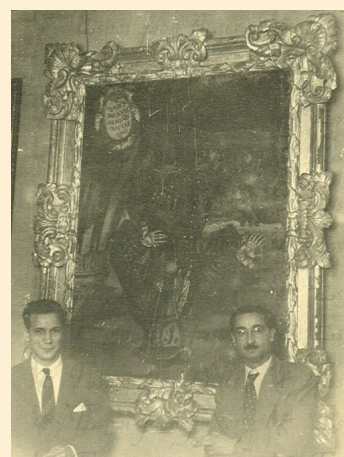
L'escriptor de la Ribera del Xúquer era una gran "apassionat" del seu país. Així ho manifestava en escriure el seu llibre més directament referit al passat i al futur del seu poble, *Nosaltres, els valencians* (1962): "No tinc altra autoritat que aquesta: la d'haver-me apassionat fins a l'obsessió per la vida i el destí del meu poble. Potser és l'única passió noble que reconec en mi".

Tot seguit teniu un escrit sobre un indret valencià emblemàtic, Xàtiva. La ciutat dels Borja, una família que arribà a ser una de les més poderoses del Renaixement.

"COSTUM DE PENJAR FELIP V"

Diumenge, 9 juny. Xàtiva.

Visitem el museu municipal de Xàtiva per comprovar com tenen el retrat de Felip V. S'hi conserva la tradició, en efecte. La gran pintura a l'oli, de l'època, i d'un valor estètic ostensiblement ridícul, continua penjada cap per avall. El fervorós patriotisme regional encara no ha cancel·lat el seu odi al primer Borbó d'Espanya. Ací, a Xàtiva de més a més, li dediquen una aversió particular, perquè Felip V va castigar la ciutat amb un incendi global i rancuniós; per major inri, va canviar el topònim, i Xàtiva, durant cent anys o més, hagué de dir-se oficialment San Felipe —Philippeville en algun text francès... Quan van poder, els veïns van recobrar el nom originari i permanent; de passada, aprofitaren l'ocasió per venjar-se —una pueril, dèbil venjança pòstuma— del monarca piròman, i exhibiren la seva imatge ignominiosament invertida. Ens admirem que encara avui estigui així. Perquè ens en quedi constància gràfica, Santiago Albertí i jo ens fem fotografiar junt al quadre. Qualsevol dia, sens dubte, els botiflers actuals advertiran la injúria, i la corregiran. Valia la pena de fer la foto...

Amb l'editor Santiago Albertí, a Xàtiva, sota el quadre de Felip V, ca. 1960.

Joan Fuster. *Diari 1952/1960*. Edicions 62, 1969

INVESTIGA

1. Busca al diccionari el significat de *rancuniós*, *aversió*, *piròman*, *constància* i *patriotisme*.
 2. Fuster visita el museu de Xàtiva sol o acompanyat? Què t'ho fa pensar?
 3. Has visitat Xàtiva? A quina comarca es troba? Com s'anomena la teua comarca?
 4. Imagina que treballes en un *Free Tours* i que has d'explicar la ciutat als estrangers. Prepara una visita guiada i una intervenció oral de dos minuts, en què expliques els aspectes més rellevants de la capital de la Costera.
- Si necessites ajuda, pots consultar <http://www.xativaturismo.com/val/>

INTERPRETA I ESCRIU

5. Explica el títol "Costum de penjar Felip V" en relació amb el contingut.
6. Analitza els recursos tipogràfics del text: comes, guions... Hi ha abundància de recursos? Per què?
7. Per què la tradició conserva el quadre de Felip V cap per avall? Per poder respondre caldrà que et documentes. Pots ajudar-te de l'enllaç següent:
<http://www.vilaweb.cat/noticia/4198582/20140619/retrat-capgirat-felip-v-xativa.html>
8. L'autor mostra la seua admiració perquè el quadre l'any 1960 encara es trobe cap per avall. Per què? Raona la resposta.
9. Joan Fuster, des de la distància històrica, parla dels "botiflers actuals". A qui s'està referint amb aquest terme?

10. La Batalla d'Almansa de l'any 1707 suposà la pèrdua dels nostres drets col·lectius. Hi ha una cançó històrica del grup AL TALL, *Lladres*, que és un emblema de tota una generació. La coneixes? Ara pots llegir-la i escoltar-la...

LLADRES - AL TALL

Lladres que entreu per Almansa
no sou lladres de saqueig,
que ens poseu la cova en casa
i des d'ella governeu.

Governeu de lladrocini
i rapinyeu governant;
sou fartons de vida llarga
que mai voleu acabar.

El nostre plat cada dia
ens el torneu a llevar;
l'aparteu amb elegància
com si no tinguérem fam.

I amb rabosera elegància
ens heu forçat a oblidar
que si sentim buit el ventre
és per manca de menjar.

No s'ensenya en les escoles
com va esclafar un país,
perquè d'aquella sembrada
continuen collint fruits.

Hi ha un licor en la resina
dels antics oliverars
que fa tendra la memòria
i aclareix la veritat.

Lladres que entreu per Almansa
no sou lladres de saqueig,
que ens poseu la cova en casa
i des d'ella governeu.

I ara podeu cantar la cançó! <https://www.youtube.com/watch?v=470nivKgEaA>

11. Som i serem, els valencians i les valencianes ens hem alçat moltes vegades de les dificultats. Escolteu ara el grup OBRINT PAS...

Al concert "Un poble en moviment" (València 30/04/05): https://www.youtube.com/watch?v=eTRcyWp_eZA

Versió amb la lletra: <https://www.youtube.com/watch?v=kN3UJRO5B48>

Versió en acústic (Primavera valenciana 2013): <https://www.youtube.com/watch?v=7DGPxn-8XkQ>

SOM - OBRINT PAS

Som la cançó que mai s'acaba,
Som el combat contra l'oblit,
Som la paraula silenciada,
Som la revolta en un sol crit.

Som l'espurna que encén la flama,
Som la lluita que em compartit,
Som la pedra en la barricada,
Som el poble per construir.
I quan la nit ens ve a buscar
Som tot un món per estimar,
Som una història per guanyar,
Tot un futur per començar!

Som llàgrimes en la mirada,
Som el coratge de seguir,
Som la ferida mai tancada,
Som la història que no han escrit.

Som l'arbre enmig de la tempesta,
Som els estels que vam teixir,
Som l'esperança i la tristesa,
Som el poble per construir.

I quan la nit ens ve a buscar
Som tot un món per estimar,
Som una història per guanyar,
Tot un futur per començar!

LA CANÇÓ DEL CANSAT - OVIDI MONTLLOR

Em va tocar tocant Mediterrani.
Per barret Pirineus, i una llesqueta.
Per sabata Oriola d'estranguis.
I per cor duc a Alcoi, la terreta.

Per senyera, senyors, quatre barres.
Per idioma, i senyores, català.
Per condició, senyors, sense terres.
Per idea, i senyores, esquerrà.

Queda clara, per tant, per a tothom,
la meua carta de naturalesa.
No és miracle, ni és un mal son;
m'ha tocat, i és la meua feblesa.

Quede clar, també, que són covards,
tots els qui obliden les arrels.
Seran branca d'empelt en altres prats.
I en la mort, rellogats dels estels.

És ben trist encara avui parlar,
i posar al seu lloc una història.
Fins ací ens heu fet arribar.
De tan grossa raó, naix la glòria.

I torne a repetir: sóc alcoià.
Tinc senyera on blau no hi ha.
Dic ben alt que parle català
i ho faig a la manera de València.

A Joan Fuster

Història d'un amic. Gola seca. La fàbrica. Paulac. Cançó d'amor. (Ovidi Montllor)

Hi ha molta passió ..., en les cançons que canta Ovidi Montllor. [...] Com sé que, en aquestes cançons, hi ha la terrible lucidesa de la intenció que les anima. Lucidesa d'intenció i, també, lucidesa de realització. Sigui "art" o sigui "temperament", el secret d'Ovidi Montllor consisteix en això: en el fet de reduir la còlera a mots i a melodies sense èmfasi, sense truculència i sense espasmes, i alhora mantenir-la enèrgicament incisiva. I no cal subratllar contra què ni contra qui s'adreça la serena violència d'Ovidi. Ell s'enfronta, precisament, amb l'altra violència, la violència autèntica, institucionalitzada a través del cèntim, del poder i de les nostres mil ofuscacions quotidianes. No es decanta per la increpació grandiloqüent: s'estima més la denúncia concisa, la descripció nominal, la reticència òbvia, i les practica amb una malícia tècnicament eficaç. Ho fa, de més a més, a partir de plantejaments concrets, quasi anecdòtics, i amb això la maniobra esdevé subtilment explosiva. Un dia o altre ens n'adonarem: l'impacte de les cançons d'Ovidi Montllor no serà, no haurà estat, gaire espectacular, però sí decisivament positiu. Val la pena que ho tinguem en compte, des d'ara.

INICI-DISCOPHON 27.554 1969. EP Coberta: Equip Crònica.

Text: Joan Fuster a la contracoberta. *Notes per a la cançó*. 1996, ps.22

BIBLIOGRAFIA BÀSICA PER A UN ESTUDIANT DE SECUNDÀRIA:

ALIAGA, Xavier: *Fuster per a ociosos*. Carcaixent: Sembra llibres, 2017.

CRESPO, Isidre: *Raons i paraules: Joan Fuster*. Barcelona: Hermes, 1999.

—Joan Fuster. *Aforismes*. Alzira: Edicions Bromera, 1999.

FLUIXÀ, Josep A.: *Ser Joan Fuster. Antologia de textos fusterians*. Alzira: Edicions Bromera, 1991.

FUSTER, Joan: *Set llibres de versos*. València: Tres i Quatre, 1987.

—*Consells, proverbis i insolències*. Barcelona: Edicions 62, 1992.

—*Combustible per a falles*. Alzira: Edicions Bromera, 1996.

—*Diccionari per a ociosos*. Barcelona: Edicions 62, 1962.

—*Nosaltres, els valencians*. Barcelona: Edicions 62, 1962.

VENDRELL, Salvador: *Joan Fuster per a joves*. Benicarló: Onada edicions, 2017.

ENLLAÇOS D'INTERÉS:

<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/joan-fuster>

<http://espaijoanfuster.org/>

http://www.escriptors.cat/autors/fusterjoan/pagina.php?id_sec=1933

Unitat didàctica per Isidre Crespo Redondo i Vicent Josep Gírbés Roig
Maquetació Amadeu Crespo

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

ACPV - CARRER DE SANT FERRAN, 12 - VALÈNCIA 46001 - TEL. 96 315 77 99 - WWW.ACPV.CAT